
PEDAGOGIE DE PATRIMONIU – ÎNTRE ILUZIE ȘI REALITATE

Lucia Marinescu

În ultimele decenii ale secolului XX-lea, dezvoltarea economică și globalizarea, pericolul marginalizării și cel al dispariției cu care se confruntau numeroase comunități, precum erodarea treptată a credințelor și convingerilor tradiționale au făcut imperios necesară reconsiderarea pe plan internațional a locului patrimoniului cultural, precum și a rolului acestuia în viitorul societății. Prezervarea identității culturale, a patrimoniului de valori identitare, este singura modalitate prin care omenirea își va putea păstra idealurile, adică acele repere supreme ce au făcut-o dintotdeauna să progreseze și o vor face perpetuu.

Poate că trăim cu toții la fel, ca elemente exterioare, dar în mod cert nu prelucrăm la fel realitatea, ci în funcție de zestrea identitară.

De aceea, în paralel cu procesul deja obiectiv de globalizare și de uniformizare a lumii, avem datoria de a ne focaliza atenția și acțiunea asupra consolidării elementelor perene, a valorilor identitare ale națiunilor ce alcătuiesc umanitatea și îi dau expresivitate și bogăție.

În era mondialității, toate societățile, toate civilizațiile, altădată izolate, autonome sunt în interacțiune permanentă și de mare amploare. Mondialitatea culturală presupune nu numai contacte umane empirice între civilizații (revoluție a transporturilor), ci și instrumente intelectuale de înțelegere între grupuri puse în contact într-o manieră mai mult sau mai puțin brutală (Leclerc 2003, 238). Societatea informațională, prin noile tehnologii, a produs uriașe mutații în ceea ce privește crearea de noi valori. Prin toate acestea patrimoniul (cultural și natural) s-a re poziționat cu tărie ca factor al dezvoltării durabile. Formele sale de expresie, influențele și consecințele generate se regăsesc astfel diseminate atât în economia pluriindustrială, cât și în economia valorilor imateriale, spirituale.

În ultimii ani a crescut calitatea percepției complexe a patrimoniului cultural, determinată deo-

potrivă de o sistematică abordare și explicitare, dar și de activarea subiectului prin massmedia. Patrimoniul este astfel conceput sub forme mai largi, ca o entitate și un proces dinamic totodată, cu faze de transformare, cu pierderi și dezvoltări, cu schimbări și tendințe. Procesualitatea patrimoniului e de acum percepută și acceptată sub unghiul participării conștiente a cetățeanului și a comunității, cu o specificitate care evoluează (Opriș 2006, 171).

A avea grijă de patrimoniu nu înseamnă doar conservarea câtorva lucruri din trecut. Înseamnă un ochi priceput și o intervenție inspirată. Întreținerea patrimoniului trebuie să conțină standarde care să acopere toate etapele de dezvoltare: de la trasarea drumurilor, dezvoltarea localităților și înglobarea industriei până la materialele utilizate la construcții, la o matrice coordonată a instrumentelor financiare și un cuprinzător program de pregătire (Mundy 2000, 32). Concomitent cu importanta Conferință politică de la Helsinki, în 1975, European Architectural Heritage Year anunță noile viziuni asupra zestrei istorice pe continent. La doar 10 ani distanță, Carta europeană a patrimoniului arhitectural și ideile Declarației de la Amsterdam privitor la conservarea integrității a patrimoniului se vor regăsi în Convenția de la Granada a protejării patrimoniului arhitectural al Europei (1985). În paralel, de la Convenția asupra Patrimoniului arheologic (1969), la cea de protecție a lui (Malta, 1992), se constată limpezirea ideilor protecției și, respectiv, a prezervării. Dacă documentul de la Granada definește grupele de monumente (construcții și structuri), grupuri de monumente și situri de interes istoric, arhitectural, arheologic, științific, social sau tehnic, cel de la Malta a lărgit aria patrimonială privind-o ca „o sursă a memoriei comune europene și ca un instrument pentru studiul istoric și artistic” protejând și contextele descoperirii, nu doar obiectul ei. Regăsim, deci, în astfel de reglementări, încurajarea la cooperarea dintre sistemele educaționale (Opriș 2006, 88).

O sursă a dificultăților întâmpinate în protejarea patrimoniului cultural o constituie insuficienta maturizare a unui comportament „pro-patrimoniu”, fapt resimțit atât la nivelul comunității, cât și la nivel individual. Educația propatrimoniu s-a evidențiat ca o componentă importantă în efortul de difuzare a ideilor unei Europe comune mai ales după 1989. Europa devine din ce în ce mai diversă din punct de vedere cultural. Extinderea Uniunii Europene, dereglementarea legilor aplicabile ocupării forței de muncă și globalizarea au sporit caracterul multicultural al multor state, înmulțind numărul limbilor, religiilor, etniilor și culturilor care pot fi întâlnite pe continent.

Drept urmare, dialogul intercultural joacă un rol din ce în ce mai important în promovarea identității și cetățeniei europene.

Anul European al Dialogului Intercultural 2008 recunoaște că marea diversitate culturală a Europei reprezintă un avantaj unic. Ea îi va încuraja pe toți cei care trăiesc în Europa să exploreze beneficiile bogatului nostru patrimoniu cultural și oportunitățile de a învăța din diferite tradiții culturale. Clasele europene de patrimoniu au debutat chiar în acel an, cu proiectul Rinul fără frontiere, începutul datând însă din 1984 și aparținând Franței; un șir lung de reuniuni - conferințe, colocvii și seminarii – vor îmbogăți de acum o experiență pedagogică excepțională, de altfel bine consolidată prin conexiuni transversale cu Itinerariile Culturale Europene, Meseriile de patrimoniu, Zilele Patrimoniului European ș.a. Toate acestea au soriginea în Recomandarea nr. R 95(5) a Comitetului Miniștrilor referitoare la educația de patrimoniu, aceasta decurgând din dreptul inalienabil la patrimoniu (Opriș 2006, 168).

Conform acestei Recomandări **pedagogia de patrimoniu este pedagogia bazată pe patrimoniu cultural, care implică metode de predare active, o interpretare interdisciplinară și un parteneriat între educație și cultură, prin antrenarea metodelor de exprimare și comunicare mai variate**¹.

Cultura reprezintă expresia identității și miza diversității, valori esențiale care trebuie asumate și susținute prin demersuri și programe pro-active. Educația pentru cultură trebuie să se afle în centrul preocupărilor societății actuale. Cunoștințele culturale sunt esențiale pentru dezvoltarea personală

a copiilor, adolescenților și adulților și, din acest motiv, ea trebuie percepută ca fiind o parte importantă a dezvoltării generale a fiecărui tânăr și trebuie privită ca unul dintre aspectele esențiale ale educației acestora. Educația reprezintă un element crucial în cadrul politicii culturale, care nu trebuie lăsat în totalitate în seama instituțiilor de profil. Atât de crucial încât se poate spune că pregătirea populației pentru a se alătura culturii ei este la fel de importantă precum pregătirea ei pentru muncă. Cele două sunt cu atât mai interconectate cu cât Europa se îndreaptă de la industria grea la industriile creative, motorul principal de creare a locurilor de muncă. Educația publicului permite unui număr constant de persoane să-și continue carierele în sectorul cultural. Ca o consecință a unei atari realități, locurile de muncă în acest sector au sporit substanțial. Învățământul de toate gradele e legat, bineînțeles, direct de mâna de lucru calificată atât de necesară meseriilor de patrimoniu.

În anul 2000, în România, și-a început activitatea asociația G.I.L. Corona, având drept obiectiv consolidarea educației culturale, economice și politice a tinerilor, în spiritul valorilor unei societăți deschise și democratice, al diversității culturale și al integrării europene.

Obiectivul principal al proiectului, înființarea unei platforme de dialog public între instituții culturale și școli, a unui cadru pentru educarea pe termen lung a responsabilității civice față de conservarea și punerea în valoare a patrimoniului. Acest proiect s-a concretizat în înființarea, în anul 2005, a primei rețele de educație pentru patrimoniu din România.

Ca strategie de implementare a Recomandării nr. R(98)5 a Consiliului Europei privind pedagogia de patrimoniu în România a fost lansat, în august 2008, proiectul „Repere culturale românești”. Proiectul propune vizitarea câtorva din locurile care păstrează amintirea unora dintre cele mai mari, mai complexe și mai reprezentative personalități ale vieții culturale românești din toate timpurile. Mergând pe urmele vieții și operei lor, se urmărește realizarea unei imagini a acestora de ansamblu, palpabilă, atractivă, ușor de asimilat, de către tineri și integrată perfect specificului local și zonal.

Traseele propuse pentru a fi urmate de tineri în demersul lor cultural pot fi modificate, în funcție de locul de unde se pornește, de posibilitățile materiale și de interesul educațional al fiecărui cadru

¹http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/completed/education/default_fr.asp

didactic, fără a prejudicia în vreun fel rezultatul cognitiv obținut. Proiectul are ca element central promovarea identității culturale, a patrimoniului mobil și imobil în România, cu scopul de a sensibiliza tineretul pentru valorile de patrimoniu, dar și de a modela un profil moral, cultural și civic al acestuia ca potențial public al instituției muzeale. Își propune găsirea unei metode educaționale moderne ca o alternativă la cea tradițională și în strânsă relație cu programa școlară. Se adresează tinerilor prin oferirea unui mod plăcut pentru petrecerea timpului liber. Proiectul este constituit din prezentarea personalităților și dintr-o serie de descrieri ale locurilor propuse spre vizitare: muzee, ctitorii, case memoriale, locașuri de cult, monumente de for public, palate. Metoda propusă pentru învățarea câtorva noțiuni de cultură generală este una novatoare pentru învățământul românesc, dar practică demult în școlile din Uniunea Europeană, și constă în învățarea din aproape în aproape prin descoperirea mai întâi a istoriei locale, apoi a celei naționale, pentru a putea înțelege în final cadrul general al istoriei europene și apoi universale.

Primul pas este deci vizitarea muzeelor și monumentelor istorice importante din zona de reședință a tinerilor, îndrumați de profesori sau de părinți, mergând pe urmele unei personalități istorice, artistice sau literare. Astfel, oricine poate să folosească modelul propus de acest proiect pentru a-l adapta la oferta culturală locală și apoi să urmeze alți pași pe urmele personalității culturale locale cea mai prominentă. Conceptul promovat în acest proiect, de a propune integrarea muzeelor și monumentelor istorice în zona de interes al tinerilor, este tot unul novator. Noutatea acestui concept, denumit „pedagogie de patrimoniu”, vine în mod firesc ca o etapă superioară a pedagogiei muzeale. Necesitatea actuală stringentă este de a lega mai strâns obiectivele culturale ale muzeului cu obiectivele educative tradiționale ale școlii, cu scopul de a asigura nu numai sensibilizarea tineretului pentru valorile de patrimoniu, dar și de a modela un profil moral, cultural și civic al acestuia ca potențial public al instituției muzeale. Rezultatele preconizate au fost: creșterea numărului de vizitatori și formarea unei oferte culturale pentru publicul larg. Programul este un program PILOT, fiind mai degrabă un exemplu care poate fi aplicat și pentru alte personalități românești și bineînțeles poate fi extins pe plan regional și național. Se consideră că un astfel de model ar dinamiza viața

culturală în plan local și regional, prin diversitatea activităților pe care le desfășoară în relație directă cu publicul consumator.

Acest proiect are potențialul unui triplu impact: asupra sectorului cultural pe care-l reprezintă; asupra domeniului cultural în ansamblu; asupra culturii românești. În sectorul muzeografiei românești este un caz unic, favorizat de complexitatea vieții și operei personalităților prezentate, prin faptul că sunt personalități mai mult decât naționale, care pot fi incluse cu ușurință între cele europene, viața lor desfășurându-se pe teritoriul întregii țări (chiar și în Europa). Astfel, proiectul nu rămâne la nivel de București, deși îl favorizează, prezentându-l din perspectivă turistică și culturală, ci se extinde în toată țara și chiar permite o eventuală extindere la nivel european.

Traseele propuse în proiect îmbină mai multe elemente culturale care pot fi valorificate simultan: casă memorială, muzeu, mănăstire, palat, monument de for public².

Protejarea și pedagogia de patrimoniu este similară, în multe privințe cu cea a peisajului. Trebuie să se echilibreze necesitățile de conservare în situ, accesul public, păstrarea tradițiilor și un mediu comercial îndeajuns de sănătos pentru a susține o piață respectabilă care să nu distrugă nici artefactele, nici contextul acestora. Întreținerea patrimoniului ca parte vie a societății și asigurarea păstrării acestuia pentru generațiile viitoare necesită o politică curajoasă care să intervină împotriva intereselor pur comerciale și, în același timp, să încurajeze punerea în valoare a patrimoniului astfel încât poveștile extraordinare înglobate în el să poată fi cunoscute de cât mai multă lume (Mundy 2000, 48). În acest sens, la 1 decembrie 2010, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură din România lansează proiectul de cooperare europeană ECHOE-Educație pentru patrimoniu. Proiectul va explora metode de a combina educația pentru și despre patrimoniu (în special cea legată de situri istorice și arheologice) cu educația în aer liber (cuprinzând elemente de ecologie, protecția patrimoniului, sport și activități în aer liber). Proiectul va identifica dificultățile cu care se confruntă furnizorii locali în punerea în practică a acestei abordări, va dezvolta o serie de documente care să ofere îndrumare metodo-

² http://www.24-ore.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=1696%3Aun-proiect-educaional-repere-culturale-romaneti&Itemid=6

logică formatorilor și organizatorilor din domeniul educației și culturii și va dezvolta în cadrul unor ateliere abordări practice, pentru crearea și implementarea unor programe educaționale complicate. Sensibilizarea diverselor comunități asupra valorii patrimoniului propriu este de la sine înțeleasă ca un atu atât pentru dezvoltarea durabilă cât și pentru creșterea calității vieții³.

Pedagogia de patrimoniu s-a afirmat în spațiul cultural din Republica Moldova prin intermediul unor proiecte de cercetare, al programelor educaționale instituționale și extra-curiculare. În anul 2000 Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova, cu sprijinul financiar al Fundației Soros – Moldova, Programul East-East, a lansat proiectul cu genericul „Tineretul și Protecția Patrimoniului: Realități și Perspective”. Obiectivul proiectului fiind promovarea și susținerea inițiativelor democratice ale tinerilor din Republica Moldova prin implicarea mai activă în viața publică și prin participarea la luarea deciziilor ce țin de protecția patrimoniului național. În cadrul acestui proiect, pe parcursul a nouă luni, prin intermediul școlii de vară (în s. Butuceni, r-nul Orhei), au fost instruiți 20 de voluntari, în domeniul protecției patrimoniului, care ulterior au dezvoltat seminare locale în satele și școlile din republică (Saharna, Căpriană, Țâpova, Rudi). În urma instruirii, tinerii și elevii au obținut cunoștințe necesare pentru o participare activă în viața publică a comunităților locale și la luarea deciziilor privind protecția patrimoniului (Melnic 2000, 6). În 2002, tot în cadrul acestui proiect, a fost organizată Tabăra Internațională de Voluntariat *Promovarea cooperării transfrontaliere prin intermediul activităților de voluntariat „Orheiul Vechi 2002”* (InfoHIS 2003, 3) și a *Forumului Tinerilor pentru protecția patrimoniului național și mondial*, care a servit drept catalizator și a relansat inspirația pentru a aprofunda și a pune la punct educația în ceea ce privește patrimoniul național și mondial (InfoHIS 2000, 5).

Avantajul acestor voluntariate rezidă în educarea prodemocrației și a pluralismului, a libertății totale de expresie și de critică constructivă, iar uneori și în modelarea de acțiuni propatrimoniu.

Pentru implementarea acestui proiect realizatorii au conlucrat activ cu diferite instituții de stat

(Comisia Parlamentară pentru agricultură și protecția mediului, Ministerul Educației și Științei, Ministerul Culturii, Direcția complexului muzeal Orheiul Vechi, primăriile satelor Trebujeni, Căpriană, Saharna, Rudi) (InfoHIS 2000, 5).

Rolul învățământului de toate gradele, dar în special al celui universitar, în formarea și sensibilizarea individului cu problemele de patrimoniu este esențial. Se înțelege că, în primul rând, punând în lumină diversitatea patrimoniului comun european și încurajarea unei lecturi transnaționale a istoriei, o atare direcție prizează cu ridicarea conștiinței asupra realităților culturale și consolidarea educației în spiritul cetățeniei democratice. În special copiii și tinerii – de la vârsta preșcolară începând – sunt vizați de atari obiective, stimulându-li-se revelarea, interesul și accesul la cunoștințe și practici tradiționale, ca și liberul schimb al acestora (Oprîș 2006, 166).

Un exemplu notoriu în acest sens îl constituie primul proiect de arheologie experimentală pentru Republica Moldova, și anume organizarea la Saharna-Țiglău a unui parc arheologic cu un muzeu în aer liber, coordonat de Laboratorul de Cercetări Științifice „Tracologie” al Universității de Stat din Moldova. Ulterior, în perioada lunilor iunie-iulie 2007, o echipă formată din membrii Seminarului de Arheologie, sub conducerea șefului laboratorului „Tracologie” dr. conf. Andrei Nicic, în cadrul expediției arheologice a USM, au organizat Centrul de Arheologie Experimentală din Moldova. În cadrul acestui proiect-pilot s-a încercat prin metoda experimentului confecționarea unei colecții de replici de vase ceramice după analogiile celor din cultura Cozia-Saharna și ale culturii getice⁴. Grupul-țintă al acestor activități îl constituie elevii și studenții, iar obiectivele de bază urmărite în realizarea acestor proiecte constituie un spectru mai larg decât cele din cadrul educației istorice instituționalizate. Pe lângă aspectele instructiv-istorice, centrele de arheologie experimentală au avantajul de a aborda și alte aspecte ale arheologiei practice cum ar fi spre exemplu: ridicarea gradului de responsabilitate față de ecologia siturilor istorice și arheologice, respectarea valorilor culturale naționale și ale altor popoare, participarea tinerilor la proiectele de protejare a patrimoniului istorico-arheologic etc. Importanța acestor proiecte rezidă în impactul lor la nivel comunitar

³<http://www.lumbuna.ro/2010/12/01/lansare-proiect-echoe-educatie-pentru-patrimoniu-educatie-in-aer-liber/>

⁴<http://srl-max-victor.blogspot.com/2010/04/c-1.html>

local, prin educarea și sensibilizarea tinerilor față de patrimoniul arheologic care le aparține și care constituie o sursă importantă a identității lor și o posibilă sursă de afirmare și dezvoltare locală.

În scopul promovării politicilor eficiente de ocrotire a patrimoniului arheologic, în 2009 Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova, Centrul de Cercetări Arheologice din Republica Moldova, Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală cu sprijinul financiar al Agenției Suedeze de Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida) și al Fundației Soros-Moldova (FSM) au lansat proiectul *Politica de ocrotire a moștenirii arheologice în Republica Moldova: realitate și necesitate (2009-2010)*. Obiectivele acestui proiect au fost:

- stabilirea unui parteneriat durabil cu administrația publică locală în vederea elaborării și implementării unor politici de protejare a patrimoniului arheologic;
- elaborarea strategiei naționale coerente pe termen lung, care ar include ocrotirea patrimoniului cultural-istoric, în general, și a celui arheologic, în special, în rândul priorităților naționale;
- perfectarea cadrului legislativ național prin elaborarea legii protecției patrimoniului arheologic;
- discutarea cu factorii decizionali despre oportunitatea și modalitatea constituirii unei structuri viabile și responsabile în domeniu.

Aspectul educațional al proiectului este formulat în unul din rezultatele preconizate, și anume, *consultarea reprezentanților administrației publice locale și centrale*, pentru o implicare mai activă a acestora în procesul de protecție, promovare și valorificare a moștenirii culturale.

Finalitatea acestui proiect a fost adoptarea *Legii cu privire la protejarea patrimoniului arheologic în Republica Moldova*.

Legea cu privire la protejarea patrimoniului arheologic în Republica Moldova a intrat în vigoare la 10 ani de la semnarea a Convenției Europene privind Patrimoniul Arheologic. Legea cuprinde 48 de articole, structurate în XI capitole, în care sunt reglementate diverse aspecte ale domeniului, pornind de la noțiunile de bază și până la stabilirea modului de răspundere pentru încălcarea prevederilor legii. Prin această lege Republica

Moldova se aliniază statelor europene și își onorează angajamentele rezultate din aderarea la un șir de convenții ale Consiliului Europei și UNESCO în domeniul ocrotirii patrimoniului cultural. Legea este importantă și a fost așteptată mult timp, ca după adoptarea ei să fie lăsată uitării, cum s-a întâmplat cu Legea privind ocrotirea monumentelor din 1993. În acest timp au fost distruse o mulțime de situri arheologice, iar starea de haos care domină trebuie stopată și, pas cu pas, situația din domeniul protejării patrimoniului de adus pe făgașul legii și al atitudinii respectuoase a cetățeanului față de trecutul istoric.

Elaborarea acestui proiect de lege a început încă în 2004, dar a fost adoptat abia la 17 septembrie 2010, cu unanimitate de voturi în Parlamentul Republicii Moldova. La elaborarea acestui proiect a lucrat un grup de specialiști de la noi (arheologi și istorici), care au consultat colegi din SUA, Germania, România, Rusia și Ucraina.

Intrarea în vigoare a Legii cu privire la protejarea patrimoniului arheologic în Republica Moldova presupune și elaborarea unui șir de acte normative, care trebuie definitive de grupul de lucru până la începutul lunii iunie 2011.

Cadrul legislativ singur nu este o garanție că patrimoniul este protejat. Trebuie să acționăm în sprijinul patrimoniului și în sprijinul legii. Cu cât decizia este mai centralizată și mai ierarhizată, cu atât acțiunea practică este mai întârziată și mai birocratizată. Aceasta se vede foarte clar în situația noastră prezentă în materie de protecție a patrimoniului. Ingerințele politicului trebuie evitate în materie de patrimoniu. Politicienii inteligenți nu vor forța nota, deoarece cultivarea patrimoniului este ea însăși o acțiune favorabilă lor. Păstrarea patrimoniului cultural nu este o preocupare centrală a dezvoltării economice, nici a politicii guvernelor. Tendința este mai degrabă de a vorbi mult și de a aloca puțin pentru cultură în general, și pentru patrimoniu în particular. Bugetele de austeritate, la nivel național sau local, afectează mai degrabă cultura decât alte domenii, considerate mai importante și mai serioase: protecția socială, sănătatea, învățământul (deși toate acestea sunt mereu subfinanțate). Prin urmare, nu trebuie să așteptăm să ni se dea mai multă atenție, ci să acționăm neobosit și concentrat pentru un loc mai bun în atenția publică.

Instituțiile culturale nu sunt cerșetoare la bugetul public și finanțarea lor nu trebuie să fie influențată

de favorizări politice. În realitate știm că nu se întâmplă așa. Cu cât solidaritatea rețelei de ocrotire a patrimoniului cultural va fi mai mare, cu atât putem spera la o sporire a profesionalismului, onestității și rolului celor ce protejează patrimoniul cultural.

Pentru ca legislația să fie aplicată, ea trebuie, în primul rând, să fie mai bine înțeleasă. Mulți dintre cei care ar trebui să contribuie la depistarea, ocrotirea și punerea în valoare a patrimoniului nu au o pregătire de specialitate în domeniu. Fără implicarea autorităților locale, a comunităților și a cetățenilor, adică a celor care au contact zilnic cu patrimoniul, nicio prevedere a legii, oricât de judicioasă, nu are șanse de aplicare. Patrimoniul cultural aparține oamenilor care l-au moștenit și ei trebuie să fie ajutați să-l înțeleagă și să-l prețuiască (Oberlander-Târnoveanu 2009, 13).

Pentru Republica Moldova este imperios necesar crearea unei rețele de protecție cuprinzând instituții și persoane care vin în contact sau au responsabilități în domeniul patrimoniului, cu noduri de competență (instituțiile specializate), este un model mai adecvat unei acțiuni eficiente, mai democratic, mai aproape de realitate. Rețeaua trebuie activată și dezvoltată.

Distanța dintre teorie și practică, dintre discursurile corecte din punct de vedere politic și realitatea dură și dezarmantă trebuie micșorată, pe cât posibil. Teoreticienii să se adapteze și să răspundă realităților, iar practicienii să se sprijine pe teorie, să se informeze și să aplice.

Comunicarea modernă favorizează relațiile interumane, informarea și comunitățile virtuale. Dar comunitățile sunt întotdeauna reale, legate de un loc, de o tradiție, de niște amintiri și de un stil de viață. Să lucrăm cu cei din jurul nostru și să ne întâlnim cu cei mai de departe. Să avem mereu în vedere nu doar interesul imediat, ci și cel de perspectivă. Ce va fi peste 10 ani, peste 50? Să ne punem zilnic aceste întrebări când luăm decizii asupra unor bunuri culturale poate vom fi mai prudenți și mai grijulii. Pentru păstrarea patrimoniului să mizăm pe curiozitatea umană, pe cultivarea fascinației eterne a oamenilor de toate vârstele de a asculta povești. Oamenii vor să știe, vor să înțeleagă și să se simtă respectați și implicați dacă noi ne preocupăm să le spunem, trebuie să căutăm mereu un dialog onest între amatori și profesioniști, între comunitatea locală a cetățenilor și cei care fac din protejarea patrimoniului o meserie.

Suntem conștienți de faptul că problemele de protecție sunt de interes primordial pentru tineri, cei care se vor confrunta în viitor cu greșelile trecutului, iar pentru o participare efectivă a tinerilor este nevoie de o pregătire și anumite abilități. În acest sens *pedagogia de patrimoniu* mizează pe asociativitatea tinerilor la realizarea unor programe ce țin de protecția patrimoniului național și de educația tinerei generații în spiritul responsabilității față de acest patrimoniu. Rezultatele așteptate pe termen lung se vor vedea la nivelul unei generații, pentru că acțiunile vizează dezvoltarea personalității libere, perfecționarea profesională și spirituală a omului contemporan care s-a încadrat foarte activ în procesul de educare a tinerei generații în spiritul responsabilității față de patrimoniul cultural național și a inițiativei de protejare și valorificare a acestuia. Patrimoniul cultural aduce un câștig social, nu material: micșorarea agresivității, intoleranței, reducerea tensiunilor, cultivarea demnității, mândriei, sentimentului de apartenență, cetățeni mai civilizați și mai motivați. Prin urmare, guvernele au obligația de a aloca resurse păstrării patrimoniului (Oberlander-Târnoveanu 2009, 13).

Am prezentat toate cele de mai sus pentru a învedera noile direcții pe care le-a luat problematica patrimoniului cultural în anii din urmă, antrenând schimbări esențiale de strategie și practică, valabil deopotrivă pentru cei care fac politici curatoriale, precum și pentru orientarea învățământului de toate gradele. Dar îndeosebi, a celui universitar, care pregătește staff-ul de concepție și dirijare a modernizărilor (Oprîș 2006, 76). În acest sens *pedagogia de patrimoniu* prevede înființarea unei platforme de dialog public între instituții culturale și școli, a unui cadru pentru educarea pe termen lung a responsabilității civice față de conservarea și punerea în valoare a patrimoniului, în acest scop este necesară crearea unui sistem de colaborare între instituțiile de patrimoniu și cele din sistemul educațional.

Păstrarea capacității de a crea, de a gândi, de a fi expresivi, înseamnă a ne asuma păstrarea valorilor identitare, printr-un demers educațional, activ și susținut, care să ofere fiecărui individ, ca și națiunii din care fac parte, dreptul de a-și conserva memoria culturală și patrimoniul identitar, fără de care ființarea noastră ar fi anonimă, irelevantă și, în final, inutilă.

Bibliografie

- InfoHIS 2000:** InfoHIS. Buletin informativ ANTIM, noiembrie 2000, nr. 1.
InfoHIS 2003: Info HIS, Buletin informativ ANTIM, noiembrie 2003, nr. 1.
Oberlander-Târnoveanu 2002: I. Oberlander-Târnoveanu, Un viitor pentru trecut (București 2002).
Opriș 2006: I. Opriș, Muzeosofia (București 2006).
Leclerc 2003: G. Leclerc, Mondializarea culturală. Civilizație pusă la încercare (Chișinău 2003).
Melnic 2000: T. Melnic, Cine dacă nu noi. In: InfoHIS, Buletin informativ ANTIM, noiembrie 2000, nr. 1 (Chișinău 2000).
Mundy 2000: S. Mundy, Politici culturale (Strasbourg 2000).

Pedagogy of Cultural Heritage: between illusion and reality

Abstract

Education for culture should occupy a central place in the interests of modern society. Cultural knowledge are essential for personal development of children, adolescents, and adults and, therefore, it should be seen as an important part of overall development of youth and should be regarded as one of the key aspects of their education. Education is a crucial element in the cultural policy and it should not be left entirely in the account of specialized institutions. Training people to join their culture is as important as preparing them for work. The two are interconnected, so Europe is moving from heavy industry to creative industries, the main engine of job creation. Public education allows a constant number of people to continue their careers in the cultural sector. As a consequence of such a reality, employment in this sector has increased substantially. Education at all levels, of course, is directly related to the formation of qualified workers who are so needed in the professions related to cultural heritage. In this sense, the pedagogy of cultural heritage would revitalize cultural life at local and regional levels through the diversity of activities carried out in direct relationship with the customers.

Педагогика культурного наследия: между иллюзией и реальностью

Резюме

Образование в области культуры должно занимать центральное место среди интересов современного общества. Культурные знания играют важнейшую роль в личностном развитии детей, подростков и взрослых, и поэтому к ним следует относиться как к важной части общего развития молодежи и одному из основных аспектов в ее образовании. Образование является значимым элементом в области культурной политики, и образовательную деятельность нельзя полностью возлагать лишь на профильные учреждения. Обучение людей соприкосновению со своей культурой так же важно, как обучение их труду. Эти два момента взаимосвязаны, поскольку Европа переориентируется с тяжелой индустрии на творческие отрасли, что является главным двигателем создания рабочих мест. Общественное образование позволяет некоторому постоянно-му количеству людей продолжать свою карьеру в культурном секторе. Вследствие существующей реальности занятость в этом секторе значительно возросла. Образование на всех уровнях, безусловно, имеет прямое отношение к формированию квалифицированных специалистов, которые так необходимы в области профессий, связанных с культурным наследием. В этом смысле **педагогика культурного наследия** ожидала бы культурную жизнь на местном и региональном уровнях благодаря разнообразию деятельности, развивающейся во взаимодействии с потребителем.

23.03.2011

Lucia Marinescu-Tonu, Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, st. 31 August, 121-A, MD-2012 Chișinău, Republica Moldova, e-mail: lucica.marinescu@yahoo.com

